I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

21317 *Llei orgànica 4/2026, de 13 d'octubre, per la qual es modifica l'article vuitanta de la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària, per reconèixer, a efectes legals, el caràcter d'agents de l'autoritat als funcionaris de l'Administració penitenciària.*

FELIPE VI

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica.

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono:

PREÀMBUL

La realitat penitenciària i les diferents respostes que hi ha hagut en l'àmbit judicial respecte de la consideració de la condició d'agent de l'autoritat dels funcionaris i les funcionàries penitenciaris fan necessari millorar i clarificar aquest aspecte legal.

El fet de declarar-los agents de l'autoritat dona seguretat jurídica al treball que duen a terme i evita que es dictin decisions judicials diferents.

De la mateixa manera, és necessari dotar llurs manifestacions i informes de rellevància probatòria, de manera que es puguin considerar suficients per adoptar la resolució que sigui procedent, excepte una prova en contra, en els procediments disciplinaris que regula aquesta Llei.

Tots dos aspectes fonamenten la reforma de l'apartat dos de l'article vuitanta.

Així mateix, s'afegeix un nou apartat cinc a l'article vuitanta, que reculli una precisió dirigida a garantir el principi d'indemnitat en tota la seva dimensió, perquè aquest no quedi en un pla merament teòric, i s'imposa a l'Administració l'obligació de rescabalar els funcionaris penitenciaris en els supòsits de danys materials o personals soferts com a conseqüència de l'exercici de la seva activitat professional, sempre que no hi hagi hagut un dol, una culpa o una negligència greu.

Les reclamacions indemnitzatòries pels danys soferts pels empleats públics al servei de l'Administració penitenciària en ocasió o com a conseqüència de l'exercici de les seves funcions durant l'acompliment del servei troben el seu fonament tant en el deure de protecció que l'Administració té envers els empleats públics, que preveu l'article 63.1 del Decret 315/1964, de 7 de febrer, pel qual s'aprova el text articulat de la Llei de funcionaris civils de l'Estat, com en el dret que els empleats públics tenen a rebre indemnitzacions corresponents per raó del servei, segons l'article 23.4 de la Llei 30/1984, de 2 d'agost, de mesures per a la reforma de la funció pública, totes dues en vigor, per la disposició final quarta.3, en relació amb la disposició derogatòria única del Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de l'Estatut bàsic de l'empleat públic.

La responsabilitat de l'Administració pública té, bàsicament, dues grans manifestacions, atenent la naturalesa de la vinculació que uneix el perjudicat amb la mateixa Administració:

– La responsabilitat per danys causats als administrats com a conseqüència del funcionament dels serveis públics que, fonamentada en l'article 106.2 de la Constitució espanyola, la regulen els articles 32 i següents de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic.

– El deure indemnitzatori dels danys i perjudicis soferts pels seus empleats i servidors en ocasió o com a conseqüència de l'exercici de les comeses professionals d'aquests.

– El deure de rescabalament, com queda ja reflectit, té el seu fonament en l'article 63.1 del Decret 315/1964, de 7 de febrer, pel qual s'aprova el text articulat de la Llei de funcionaris civils de l'Estat.

És, per tant, clar que la qüestió que ens ocupa s'ha de resoldre en vista del principi d'indemnitat; en aquest sentit, el Consell d'Estat (vegeu el Dictamen 522/91) ha assenyalat que qui pateix per causa de la seva actuació pública, o en ocasió d'aquesta, un dany, sense que hi hagi un dol o una negligència per la seva part, ha de ser rescabalat «per una causa que es localitza en la mateixa concepció i els efectes del que és l'exercici d'una funció pública».

No es tracta, per tant, tal com recull el Dictamen 538/1996, de data 30 de maig de 1996, del Consell d'Estat, «de la responsabilitat patrimonial de l'Administració enfront del comú dels ciutadans pels danys produïts en la gestió dels serveis públics, sinó del rescabalament de danys soferts per un funcionari en l'exercici de les funcions encomanades; és un dany infligit per un particular a l'Administració, però que aquesta pateix en la persona del seu funcionari i que, per això, no arriba a experimentar en si mateixa» (Dictamen 43925, de 14 de gener de 1982).

Aquest Consell d'Estat ha anat afirmant que, en matèria de funcionaris públics, regeix el principi d'indemnitat, de manera que qui pateixi un dany per causa de la seva actuació pública o en ocasió d'aquesta, sense que hi hagi un dol i una negligència per la seva part, ha de ser rescabalat per una causa que es localitza en la mateixa concepció i els efectes de l'exercici de la funció pública (Dictamen 522/91, de 23 de maig de 1991). També ha dit que el funcionari no ha de suportar, a costa seva, un dany generat en el si de la relació funcionarial, i que no tingui la seva causació material en una culpa atribuïda al mateix funcionari (Dictamen 51051, de 29 de setembre). En aquests casos, les indemnitzacions dels funcionaris enfront de l'Administració es defineixen en substància en el règim propi de la relació funcionarial (Dictamen 51051, de 29 d'octubre de 1988).

Aquesta situació, que es planteja també en altres col·lectius susceptibles de patir danys materials i personals com a conseqüència de l'exercici de les seves funcions, el cas de les forces i els cossos de seguretat de l'Estat, tanmateix, no presenta la mateixa problemàtica en la pràctica per tal com les normes reguladores d'aquests preveuen expressament l'obligació de l'Administració d'indemnitzar-los per aquells, una circumstància que, fins ara, no existia en relació amb els empleats penitenciaris i que determinava que aquests quedessin en la pràctica totalment desprotegits quan, com a conseqüència de la insolvència de l'intern responsable civil, advertien que, no obstant haver patit danys en el si de la relació professional que els unia a l'Administració i sense haver-hi hagut per la seva part un dol o una culpa, aquella no assumia el pagament de les indemnitzacions, atès que, davant l'absència d'una norma expressa que donés a aquesta possibilitat una cobertura legal, s'anava exigint la condemna expressa de l'Administració com a responsable civil subsidiària.

Sobre aquest particular s'hi ha pronunciat també la Secretaria General Tècnica del Ministeri de l'Interior en l'informe d'11 de desembre de 2018.

Al seu torn, s'inclou un nou apartat sis a l'article vuitanta per preveure certes garanties necessàries en els supòsits en què els funcionaris i les funcionàries penitenciaris siguin ingressats a la presó, en el sentit de l'assegurament de la seva separació d'un altre tipus d'interns i internes.

Finalment, s'hi addiciona un nou apartat set per fer extensible al personal laboral al servei de l'Administració penitenciària el que preveuen els apartats cinc i sis.

Article únic.

Es modifiquen els apartats dos i tres i s'addicionen tres nous apartats cinc, sis i set a l'article vuitanta de la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària, que queda redactat de la manera següent:

«Article vuitanta.

U. Per a l'exercici de les funcions que li estan encomanades, l'Administració penitenciària ha de disposar del personal necessari i degudament qualificat.

Dos. Els funcionaris de l'Administració penitenciària en l'exercici del seu càrrec tenen la condició d'agents de l'autoritat, amb els drets, els deures i les incompatibilitats que regula la legislació general de funcionaris civils de l'Administració General de l'Estat o de la comunitat autònoma de la qual depenguin.

En l'exercici de les seves funcions s'han d'atenir al principi d'imparcialitat, de conformitat amb les normes constitucionals i el text refós de la Llei de l'Estatut bàsic de l'empleat públic, aprovat pel Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, tenen a tots els efectes legals el caràcter d'agents de l'autoritat i poden identificar aquesta condició pel seu número de registre professional, en processos administratius i judicials que siguin conseqüència de la seva activitat professional.

En els procediments disciplinaris sancionadors que s'instrueixin en les matèries objecte d'aquesta Llei, els informes emesos pels funcionaris de l'Administració penitenciària en l'exercici de les seves funcions, que hagin presenciat els fets, constitueixen una base suficient per adoptar la resolució que sigui procedent, llevat que hi hagi una prova en contra i sense perjudici que aquells hagin d'aportar a l'expedient tots els elements probatoris disponibles.

Tres. La selecció i la promoció professional dels funcionaris de l'Administració penitenciària s'han d'ajustar al que preveu la normativa vigent en matèria de funció pública.

Quatre. Abans d'iniciar la seva activitat, els funcionaris de l'Administració penitenciària han de rebre la formació específica, tant teòrica com pràctica, al centre que determini reglamentàriament l'Administració General de l'Estat o la comunitat autònoma de la qual depenguin.

Cinc. L'Administració ha de rescabalar econòmicament els funcionaris de l'Administració penitenciària quan pateixin danys personals o materials en acte o en ocasió del servei, sense haver-hi per la seva part un dol, una culpa o una negligència greu, en els termes que s'estableixin reglamentàriament.

Sis. En els procediments penals seguits contra funcionaris de l'Administració penitenciària, s'ha de garantir la seva separació de la resta dels detinguts en cas de detenció, així com la separació d'altres reclusos en el supòsit de ser ingressats a la presó i en els trasllats sota custòdia; tot això, amb la finalitat de salvaguardar la seva integritat física.

Set. Amb la finalitat de garantir la seguretat i la protecció de totes les persones que duen a terme la seva labor als centres penitenciaris, el personal laboral al servei de l'Administració penitenciària, en l'exercici de les seves funcions, ha de gaudir de la mateixa protecció penal que el personal funcionari i els és aplicable el que preveuen els apartats cinc i sis.»

Disposició transitòria única.

Les modificacions que introdueix aquesta Llei només són aplicables als procediments disciplinaris iniciats amb posterioritat a la seva entrada en vigor.

Disposició derogatòria. *Derogació normativa.*

Queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que s'oposin al que estableix aquesta Llei.

Disposició final primera. *Títol competencial.*

Aquesta Llei es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.6a i 18a de la Constitució, que atribueix a l'Estat la competència exclusiva en matèria de legislació penitenciària i de les bases del règim estatutari dels seus funcionaris, així com sobre la legislació bàsica sobre el sistema de responsabilitat de totes les administracions públiques, respectivament.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

13 d'octubre de 2026.

FELIPE R.

El president del Govern,
PEDRO SÁNCHEZ PÉREZ-CASTEJÓN